

SZARVASI LAPOK

A TÁRSADALOM, KÖZGAZDASÁG ÉS IRODALOM KÖRÉBŐL.

ELŐFIZETESI AR:

Egész évre . . . . . 5 frt. — kr.
 Felévre . . . . . 2 frt 50 kr.
 Negyedévre . . . . . 1 frt 25 kr.

Egyes szám ára 10 kr.

MEGJELENIK

hetenkint egyszer, vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Főiskola utca, 26. szám hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Szikor Antal könyvnyomdája, hova az előzetes pénzek, hirdetések és minden a kiadóhivatalt érdeklő közlemények küldendők.
 „Nyilt évt”ben egy sor közlési díja 10 kr.
 Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.
 Egyes szám kapható a nyomdában.

Felhívás

Békésmegye törvényhatósági bizottságának tagjaihoz.

Mint a f. év szept. 27-én kezdődő megyei közgyűlés alispáni uton közölt összehívójából látható, indítványunk, melyet ez év tavaszán egy törvényhatósági hitelintézet alapításá tárgyában benyújtottunk, a tanulmányozására és megvitatására kijelölt küldöttség által változatlanul elfogadott. A küldöttség jelentésében kimondja, hogy az aránytalanul magas kamatlábnak leszállítása s ez által a megyénkben is érezhető közgazdasági válságnak elhárítása céljából a törvényhatósági hitelintézet létesítésére égető szükség van és hogy az indítványbeli hitelintézet a cél elérésére a legjobb eszközül ösmertetett fel, mert az abba lefektetett alapelvek biztosítékul szolgálnak arra nézve, hogy közvetítője és megteremtője leend a legolcsóbb hitelnek, rugója a vállalkozási szellemnek s éltetője a közgazdaságnak.

A nehézségek és aggályokat, melyek tervezetünk ellen jogi és közigazgatási szempontból felhozattak, sikerült eloszlatni, sőt némi büszkeséggel hivatkozunk arra, hogy tervezetünk és az általa felidézett mozgalom több társtörvényhatóság élénk érdeklődését költötte fel és rokonszenvvel kísértetik hazánk legkiválóbb politikusi és pénzügyi kapacitásai által. A sajtó, mely még terveze-

tünket nem ismeri s nevezetesen a Bécsben megjelenő „Oesterr. ungar. Sparcasse Zeitung” mely pedig első sorban a takarékpénztárak érdekeit védi, a mienkével rokon mozgalmakról különösen a községi takarékpénztárakról — megyeileg szervezett hitelintézetről nem is szólhat, mert Austriában nincsenek önkormányzati joggal bíró területi hatóságok — következőleg nyilatkozik. E nyilatkozatra a közfigyelmet felhívni annyival is inkább kötelességünknek tartjuk, mert e lap az itteni mozgalmon kívül áll és így hitel viszonyainkat érdektelenül bírálja meg. A cikk, mely a „Pester Lloyd” 251. számában f. évi szept. 10-én jelent meg — magyarra fordítva így szól: „Sajátságos és a magyarországi pénzüzetek javára éppen nem magyarázható jelenség az, hogy míg Austriában a takarékpénztárak és egyéb hitelintézetek legnagyobb része oda törekszik miszerint ne csak a jelzáloghitel feltételei nyerjenek humánusabb alapot és megszüntetessék a cselekvő és szenvedő kamatláb közötti kirívó különbség, hanem hogy a személyes hitel is a modern államélet két oly kiválóan fontos eleme részére, minő a kisbirtokos és az iparos osztály, oly hozzá férhetővé tétessék, hogy azok a gyors és kielégítő segítséghez minél kedvezőbb feltételek alatt jussanak hozzá. — addig Magyarországon a kor előre haladó szelleme a régi jó idők kamatviszonyain mindedig kép-

telen volt változtatni. E jelenség, melynek okait nem kell valami nagyon mélyen keresnünk, csak akkor fog eltűnni, ha a magyarországi részvénytársasági formában működő takarékpénztárak nyereszkesedési jellegüket megszüntetik. Oly intézettől, a hol a részvényesek személyes érdeke összeütözik a közjóérdekével, lehetetlen azt várunk, hogy az előbbi magát alá rendelje az utóbbinak. Lehet, hogy ez állításunk az erkölcsen és közgazdasági tudomány alapelveivel össze nem egyeztethető, de hiába minden nyereszkesedés hódol ama tételnek, hogy a cél szentesíti az eszközt. Így történik azután, hogy a magyarországi takarékpénztáraknál átlag 5%-os betéti és 8% kölcsönvételi kamatlábbal találkozunk, 5 és 8 e számok sokat, nagyon sokat jelentenek. Az activ és passiv kamatláb között lévő eme 3%-os különbség a mai viszonyok közt ép oly abnormis dolog, mint a 8%-os passiv kamatláb általában. A takarékpénztárak hivatása nem áll csupán abban, hogy a népnek a kezére bízott takarékbetétek után minél nagyobb kamatozást biztosítsanak, hanem abban is, hogy a náluk elhelyezett betétek hasznosításából eredő nyereséget ismét visszajuttassák annak a közönségnek, mely eredményes tevékenységéhez az eszközöket adta. Ez pedig csak is a hitelnyújtás által történhetik, a melynek azonban nem szabad oly formában eszkö-

TÁRZA.

Szinészetünk.

„Szarvason Komlósy társulata szép pártolásnak örvend, a mi följegyzésre méltó e mostoha időben.” Így van az elmondva a „Pesti Hirlap” szept. 21-iki számában; de fájdalom ez már csak a multa szól, az első bérleti szakra, melyben — tekintve a mostoha időket — nem is panaszkodott szintársulatunk pártolás hiány miatt. Most már — úgy látszik — a panasz napjai következnek. Közönségünknek színházat látogató része meglehetősen kimerült, azok pedig, kik eddig tartózkodtak, s kik elég nagy számmal vannak s a kikről nem kevés s nem éppen hízogó megjegyzés hallatszott tüntető elmaradásuk miatt — azok már ezután sem hoznak áldozatot a Thaliáért, mely nekik talán nem eléggé szervezett arra, hogy igy ény e i k n e k megfeleljen. Nőde mi nem akarunk „elvek” és „meggyőződések” ellen harcolni, tehát csak azt emlíjük, hogy folyton egy és ugyanazon közönség valóban kimerülhet, melyet azután nehéz, s nem is háládatos dolog sarkalni.

Igy történt, hogy már a napokban tartott előadások nagyon gyéren látogatott haz előtt folytak le. Így történt, hogy a közönség kedvenceinek Sandornak, Nagy Vilmának, Juhásznának jutalomjátékai, senki által nem irigyelt jutalmakat eredményeztek. Talán egy új tehetség felrázná még a lankadókat? Ez is meglett próbálva. Megérkezett Ligetiné, a kolozsvári nemzeti színház elsőrendű tagja s bemutatásából kitűnt, hogy az elsőrendű jelzőt méltán megérdemli: de a közönség kíváncsisága nem fokozódott eddigelé, ha csak ezután nem lesz nagyobb anyagi sikere fellépéseinek s az ujdonságokból álló másornak.

Mult beti jelentésünk óta színre került: bérletben a „Koldus deák” — Milócker kedves zenéjű operettje, mely általán ismert és kedves darab

előadása az eddig előadott operettekhez hasonlóan teljesen sikerült. Kiváló része volt a sikerben Juhászné, Juhász és Kenedicsnek, kiknek éneke kellemesen csengő, tiszta és jól művelt hangról tett újabb tanuságot.

A többi szereplőket is méltán megilleti dícséretünk.

Vasárnap szept. 19-én Rátkay László új eredeti népszínműve, illetőleg napdrámája, a „Felső Klári” került előadásra. E darab tele házat hozott össze, kár, hogy nem bérlet szünetben adatott, mert vasárnap lévén, ez ujdonság ugy is vonzott volna.

Az előadás a jelenlevők érdeklődését teljesen felfokozta s kivált a két első felvonás volt érdekesítő. A második felvonás végén annyira növekszik az érdeklődés, hogy a nem sejtett kifejlést izgalommal várja a közönség. Igaz, hogy a különben lelektanilag indokolt megoldás váratlanul jó, s a rideg valónek oly megdöbbentő képe egészen kiabrandítja, — sőt megborzasztja a szemlélőt. Ez onnan van, hogy a tárgy egészen a mindennapi életből van merítve. Nagyon szép kezdet. Sok reménység, kevés öröm, szívet facsaró szenvedés, gyötörődés. Kötő szenvedélyek, szomorú gyászos vég.

Aba András (Sándor) özv. Aba Györgyné. jóra való és becsületes fia, kinek szemes lelküségé lovag korbéli regény hőssé emeli az egyszerű földmivest s a mai modern adófizető polgár nem igen boldogulhatna hasonló tul-loyális lélekkel és szívvvel e raffinirozott világban. András sem boldogul. Ne-jének halála után, kit szeretett, érzi, hogy szívének szüksége van szeretetre. Két árva vesz gyámságba. Az idősebb Felső Klári (Juhászné) a darab elején készül esküvőre. Fátýol Ferkó (Juhász) egy eleven, virgoncz de könnyelmű legény nyerte el a szívet. András vérző szívvvel adja beleegyezését a frigyhez, Ő is szereti Klárit, azon lángoló és erős szenvedélylyel, mely az érett kora férfiakat boldogtalanna szokta tenni. Szerelmük néma és bátortalan lévén,

az ifjúsággal vakmerőség nélkül nem versenyezhetnek.

Ime Ferkó se nem szebb, se nem jobb, de gyöz szerelmével, mert volt bátorsága Klárinak elmondani, szíve szerelmét. Igaz, hogy igenis gyakorlott az efeleben; mikor még ifjabb korában Viola esárdásnál szolgált, már biztosította magának a Violáné szívet. Őt azonban ellefejtette midőn világjártából haza került. Elérkezik a lakodalom napja, s ekkor megjelent a régi jogokra, régi esküvőre hivatkozó rém kép, Violáné személyében. Özevgyeségre jutott a szerző szerint esábitó szépségű asszony, aki szeretne újra férjhez menni, s akidaemoni, bosszuálló jellemnek látszik. Ferkó hallani sem akar a régi dolgokról s az asszony átközödvé elrohan. Megy a násznép a fiatal párral esküvőre. András maga marad otthon. Eddig uralkodott magán s gyözött szenvedélyen sőt Klárinak áldozatkészséggel gazdag hozományt adott; most azonban leroskad a kin alatt. S egy költői szépségekben gazdag és Sándor által művészileg adatott jelenetben — mely az 1-ső felvonás zárjelenete — ad kifejezést tájaldalmának.

A második felvonás Fátýol Ferkó házában, a „Viharos” esárdában történik. Hajnalodik s a fiatal asszony várja haza az urát, aki korhely czimborákkal tölti éjszakáit, kártyában prédálja vagyonát s ifju szép feleségét megosálja. Klári kiabrandulva mint derék feleség, takargolja a világ előtt férje hibáit. Látogatást kap Rökkánétól, a ki egyet-mást hoz Andrástól. Ettől tudja meg Klári, hogy férje hűlen s hogy Aba András rég szereti őt. E két felfedezés kínos küzdelmet okoz a fiatal nő szívében; elgondolja, hogy mily boldog lehetett volna a nemes férfiú oldalán. Itt a forduló pont. Ferkó mulatozva éskézik haza. Az asszony szeméreti életmódját, álnokságát. Mire az pillanatra magába száll. A megbékülés jeleneténél jön András és látja, hogy nem oly nagy a baj; de azért gyanakszik és fürkészk. A házbért, melyet neki fizettek

zöletet, hogy az intézethez közel álló személyek bizonyos osztályra, a takarékoskodók kárára és a hitelt igénylők gazdasági hátrányára gazdagodják. A magyarországi takarékpénztáraknak, hogy megadhassák a földművelés-, ipar- és kereskedelemnek hivatásukhoz képest az olcsó hitelt — gyökeresen át kell alakulniuk. Ez az átalakulás sikerrel csak úgy vihető keresztül, ha a szervezet nevezetesen a részvénytársasági alakzat helyébe, erkölcsi testületek tételnek vagyis községi takarékpénztárak létesítésének úgy amint az már Austriában a legtöbb takarékpénztárral meg is történt. És csakugyan, amennyiben a jelek nem csalnak, a lakosság legnagyobb részében kezd keresztül hatolni annak tudata, hogy csakis az osztályok mintára alkotandó községi és járási takarékpénztárak lesznek képesek a vidék egészségtelen hitelviszonyain segíteni. Így p. u. m. a Komárommegyében fekvő Nagymegyer mezőváros elhatározta, hogy községi takarékpénztárt alapít és alaptőkéül lekötö a község vagyonát 25 ezer forint erejéig. Szembeszökő az előny, mely egy ilyen intézet felállításából származik. Mert ha a betéti kamatláb 4%-ban, a kölcsönvételi pedig 5%-ban állapítatik meg, az intézet már eme 1%-nyi kamatkülönbözetből eredő nyereségből oly jövedelemre fog szert tenni, mely képessé teszi mindjárt kezdetben megfelelő tartalék tőke képzésére, később pedig arra, hogy a nyereség bizonyos részét a községnek közhasznú célok előmozdítására adja át. De a legfőbb előny abban fog állani, hogy a község összes lakossága a jelenlegi kamatlábnak megfelelő olcsó személyes hitelhez jut. Kétségtelenül, remélhető, hogy a nagymegyeri takarékpénztár felállítása a többi községek figyelmét nem fogja elkerülni. Ez a lajtán tuli szakközönség véleménye.

Indítványunk sorsa immár a megye közönségének kezébe van letéve. A bizottság t. cz. tagjainak jó akaratától függ, hogy meggyőzően jobb és egészségesebb hitelviszonyok teremessenek. A törvényhatósági hitelintézet csak kezdetét képezi az e cél elérésére irányuló törekvéseknek. A községek, esetleg járási felfogják állítani a községi és járási takarékpénztárakat; a mellett minden életre való társadalmi osztály valószínűleg megteremti a neki szükséges heti

vagy havi betétlen alapuló hitelszövetkezetet. És mindez intézetek egymással szerves összeköttetésben állandnak, támogatva anyagi és erkölcsileg a törvényhatósági hitelintézet, mint anyaintézet által. A nyereségre alakult takarékpénztárak, melyek eddig oly sikerrel tudták egyedüri helyzetüket saját érdekében felhasználni kiadva a hiteltigénylő megyebeli lakosságnak a 4 és 5%-ra kapott pénzt 8 és több %-ra — meggyőződésünk szerint rövid idő alatt meg fognak barátkozni az új helyzettel, és velünk együtt vállalva fognak arra működni, hogy a hitelt keresők ahhoz minél olcsóbb kamattal jussanak. Lesz tehát egészséges irányú verseny, amelyben senki el nem bukik, és amely végeredményül megteremti a gazdasági jólét és felvirágzás legbiztosabb feltételeit.

És mindez csekély, mondhatjuk majdnem semmi áldozattal sem jár, igaz ugyan hogy indítványunk az alaptőke vagy is a biztosító alap létesítése érdekében a megye közönségének 5%-os pótdóval való megterhelését javasolja. Ámde e megterhelés szerintünk csak eszmei, mert a pótdó behajtására, hisszük soha semmi szükség nem lesz. És aki ez állításunkban az indítványunkhoz mellékelte indokolásban foglaltak után is kételkedik, ám forduljon a megye területén működő 14 pénztintézet bármelyikéhez és kérdezze meg, hogy veszteségek fedezése céljából mikor volt kénytelen alaptőkéjét behajtani. Azok tehát, kik az 5%-os pótdóval való behajtásának azonnali kilitábsba helyezését igyekeznek indítványunk ellen hangulatot csinálni, vagy nem tudják mit beszélnek, vagy arra számítanak, kifogván a hitelintézet ellen felhozható érvből, hogy a nem adózás súlyos kárt okozhat a sikerül az adók és egyéb közterhek által igénybe vett közönséget, illetve annak kevésbé tájékozott részét a jó és üdvös cél pártolásától könnyűszerrel el riasztani. Becsületesebb és megbízható kezelés mellett, mely a megyei hitelintézetéről ép úgy feltehető mint a 14 megyebeli pénztintézet bármelyikéről, az ellenőrzés azon szigorított sulya mellett, melynek az alá lesz vetve — nyugodt lelkiismerettel hisszük állíthatni, hogy az esetleg előfordulható veszteségek fedezésére az 5%

pótdó soha behajthatni nem fog, mert az fedezést nyere az üzleti év nyereségéből.

Felkérjük ez okból a megyebizottság t. tagjait, hogy a szept. 27-én kezdődő közgyűlésre minél számosabban megjelenjenek, a beterjesztett javaslatot elfogadni és a pótdó minden aggodalom nélkül megszavazni szíveskedjenek. Békésmegye elhatározását fe szült figyelemmel várja az egész ország! Szabadjon remélnünk, hogy az méltó lesz szabadelvű hagyományaihoz. Mutassuk meg, hogy a megyék önkormányzati joga nem üres szó, de oly hatalmas eszköz, melylyel a változott feladatok és kötelezettségeknek eleget lehet tenni. A megyebeli lakosság jóléte és boldogulásának feltételei kezünkbe vannak letéve. Oldozzuk fel azokat az érdekeltség lánczai alól. Ne legyünk szűkkeblűek, mikor polgártársainkon és magunkon segíthetünk. A társörvényhatóságok követni fogják példánkat — a kezdeményezés dicsősége azonban Békésmegyédé leend.

B.-Csaba, 1886. szept. 15.

Karassaiy István. Ursziny Andor. Dr. Szeberényi Gusztáv. Beliczey Rezső. Dr. Szemián Kálmán. megyebizottsági tagok.

Ujdonságok.

— **A m. kir.** honvédség ellenőrzési szemléje Szarvason f. évi octob. reg 8 órától fog megtartani; a melyen az 1875. 1876. 1877. 1878. 1880 és 1882-ik évben közvetlen a honvédséghez besorozott gyalog és huszár honvédek — továbbá a cs. és kir. közös hadsereg tartalékából a honvédséghez áthelyezett 1875. évben sorozott azon tartalékosok kik a f. évi fegyvergyakorlatokra beidézve nem voltak és az itten tartózkodó idegen honvédek tartoznak jelentkezni. Az utó szemle f. év nov. 20-án reg. 8 órakor B.-Gyulán fog megtartani.

— **Szüret.** Városunkban a szüret szept. 27-én tehát holnap kezdődik és 28-29-én három napon át tart. A termés beszállítása csak is a következő utcazón történhetik: Vármegye-, Bárány-, Beliczey a Péchy-féle háznál és a Nagytemető-utcán. A szállítás ideje reggeli 5 órától esti 9 óráig tart.

— **Iparos tanoncok** felvezetése. Figyelmeztetnek azon iparosok, kiknek tanonczaik vannak, hogy azokat a mai nap folytán — a mennyiben még beiratva nem volnának — d. e. 9 órakor vagy d. u. 2 órakor okvetlenül felvezessék az iparos tanoncok iskolájába (Csernák-féle iskola), mert

ez uttal az asszonyok ajándékozása névnap ajándékul. Ez pedig férjének adja a 100 forintot. A békeesség látszólag helyre állott. A névnapra vendégek érkeznek; ezek közt Violáné előbb jó s találkozik Ferkóval. Újabb ostrom, hogy őt szeresse — azonban Ferkó végleg akar vele szakítani, de megígéri, hogy még egyszer felkeresi, s virágot ad Violánának emlékül. E virág közt ott van a 100 forintos bankó, melyet András ajándékozott. Itt az így megalázott nő sértett önérzete imponánsan nyilvánul: „megakar varázsolni, megfizetni szerelmemet.” E zajos jelenetre, melynek Ferkó nincs jelen bejő Klári. A tanácskozás a két vetélytárs közt kimagasló, de kínos jelenet. Klári szemtől szembe hallja, hogy férje hűtlen; a csábítót felbőszülve ragadja meg s ennek sikojára be jönnek András és mások: András látva a leplezett dolgokat haza viszi gyámleányát.

Az utolsó felvonásban ismét erős lelki küzdelem van Andrásnak. Tudja hogy viszont szeretetik s pillanatra elkábúl, de el nem bukik: „viszsa kell térned hozzám!” mondja Klárinak. A lelkész is megerősíti e szándékot, már-már sikerülne a béke, mikor belép a lelki egyensúlyt veszített Ferkó, ziláltan, háborgó indulatokkal, gyanúsítva András, hogy nejt szereti s ő akarja megfosztani tőle. Ismét egy jó jelenet mikor az öreg Bencez mindenek (Komlós) felbőszülve Ferkó szemtelen gyanúsításán urának védelmére kell, aki „most is a te dolgot igazítja el amott a kertben a pappal.” Ferkó nem csillapul. S mikor bejönnek s karjaiba helyezik nejt azt eltaszítja, ez ugyan akkor megmondja, hogy András, csak is őt szereti. Bejő Violáné is, kinek jó szerencséje akadt volna egy becsületesebb kérés Szita Pista (Bathori) személyében. Violánét Ferkó a megvetésnek adja át. De e pillanat irtózatos rá. Látja magát megutálva. Ráveti tekintetét a kezében hozott pisztolyra. Egy pillanat s kész az örült elhatározással. Ne legyen másé sem az ő hites társa; rásütö a pisztolyt, másik

csövét önmagára. Irtózat, mozgás, hazafelé indulás a közönségnél. (A karzat sem nevet már.) Ferkó meghalt — Klári él! A függöny legördül. Ez rövid kivonatban a hatásos darab meseje, mely annyira megfeszíti az érdeklődést.

Juhásznak nehéz estéje volt. A nem gonosz de könnyelmű, szerencsétlen szánandó Ferkót kellett személyesítenie. Jellemét a körülmények alkották s csapodár hajlamai oly helyzetbe sodorták melyből nem tudott kibontakozni. Vágya volt elvenni azt, kit azért szeretet, mert a szépség és ártatlanság ideállá tevék: Klárit; de már a sorstól megmérgező csira szivében volt. A multtal nem képes szakítani, melyben az elbódítás pillanatában olyanra esküdött, mit megtartani nem volt szándékában. Kivált mikor megtudta, hogy amott erős szenvedély tárgya az ő személye. Ez a valamás vádként nehezül lelkére. Itt az eskü köti, de azzal nem törődik, mert vágya, hogy ártatlan eszményét feleségül elnyerje — teljesült. Az önző érzelm kerül uralomra szivében: miért ne lehetne azt a másikat is szeretni? ... Ez okozza szomorú vesztét. Juhász jól játszott mindaddig, míg a legválságosabb indulatokat nem kellett kifejezni. Igyekezete meg volt, de nincs kivételei ereje — s ez nem rajta mulik. Azért az ő legnehezebb szerepeiben sem fedezhető fel a feltűnő hiány.

Egészen jó volt Sándor Emil András személyesítője. Azt a nehéz háborgást visszaadni, azt a hatalmas szenvedélyt feltűntetni s annak elnémitását úgy keresztül vinni mint a hogy az neki sikerült: nem csekély feladat, de ő a nehéz feladatok megoldásának mestere. Szívvel lélekkel érti szerepét s annak bir érvényt, magának pedig tud elismerést szerezni. (Nem a jutalomjátékát érttem az elismerést emlegetve.)

Juhásznő kedves volt Klári szerepében, de persze ő is más téren művésznő s a tragikum melyre nem bir temperamentummal nem is lehet eleme. Jól, igyekezettel játszik. Kellemes mozdu-

latai, helyes tartása van, s megtud maradni rokonszenvesnek mindvégig. A ki pedig ezen a téren erős az biztosan áll.

Viola Éva szerepe Nagy Vilnának jutott s így jó kezekben volt, mert ő képes nagyobb szenvedélyek helyes kifejezésére — s ez uttal is nyilvánult drámai tehetsége; kivált abban a jelenetben tünt ki, midőn sértett önérzete miatt háborogva a pénz lázas heveséggel dobja el. Továbbra is megmaradt Violáné jellemének hű személyesítője.

A többi szerep mind mellékes, de hogy öszszévágó volt a játék, jele hogy mindenik szereplő át értette feladatát. Avagy nem volt e nagyon jó személyesítője Komlós az öreg Bencez mindenek? Rökkáné szerepében Sándorné nem aratt-e tapsokat? Az ő sopánkodó felkiáltásai, a néha túlzottaknak is látszóttak, folytonos derűtséget idéztek elő. Ferenczi, Tenger Ádám molnár czéh mester szerepében annak bizonyult, a milyen mindig: mesteri alakítónak. Nem különben Baksay, a ki Csik Vendel, szabó mester alakját vette fel, soha sem vált felesleges személylyé a színpadon. Ennek Istók fiát a sokoldalú, ügyes Hegedűs képviselte — s habár most másra is ráismertünk az alakított személyben, de ezt a mást alkalmas időben figurázta ki, mi szintén a mellett bizonyít, hogy Hegedűs megfigyelő s helyesen tanulmányozó színész, kinek sok tekintetben van kitűnő érzéke. Szabó, az esperest reprezentálva jól helyezkedett annak álláspontjára. Szita Pista — s Gergő mánár inas-, amaz Bátoriban, emez Nagyban megfelelő s kifogástalan alakok voltak. Meg volt tehát a siker egy szellemi, mint anyagi tekintetben is.

— Ilyenek magok! mondogatták a férfiaknak haza menet a nők.

— Kegyetek nélkül még ilyenek se, felesel vissza valaki.

Bizony sokat kellene még szólni a többi előadásokról is, de nagyon igénybe vette már eddig is a netaláni olvasók drága idejét ez egy ujdonságnak unalmas recitálása.

ellenkező esetben az ipartörvény értelmében büntetésnek tennék ki magukat.

— **Va'hára** Annai kárna veszett sőhajtás után végre a nagy szárazságot, s nem kisebb forrást csöndes esővel jött hűvösebb idő váltotta fel. A föld eléggé megázott most már az őszi szántás alá, s ha nem megy át az időjárás a másik szélsőségre, úgy még nem késnek el gazdáink az őszi mezei munkáival.

— **A Barány** vendéglő új bérője. Stein János, a napokban fog beköltözni a vendéglő helyiségeibe. Úgy halljuk, hogy a vendéglő felszerelése nagy gondnal lesz eszközölve, a mi bizony kívánatos is.

— **A h'mló** járvány nálunk is fellépett ez ideig ugyan csak kisebb mértékben, mindannak dacára helyeslendő intézkedések tetetnek az elemi iskolák körül, hogy a baj el ne hatalmasodjék. Az óvatosság megelőzi a veszélyt!

— **Diák kórház** A békési ev. esperesség közgyűlése, mely aug. 24—26-án Mezőberényben tartott, figyelemre méltatta azon indítványt, melyet a szarvasi főiskola tanácsa kellő indokolással benyújtott, egy diák kórház felállítására és rendezésére ügyben ilyen helyiség egyelőre kihérlet házban rendeztetik be, hol ápolónérrel gondoskodva lesz. Úgy halljuk, hogy özv. Somogyiné kényes utcai háza van erre a célra kiszemelve. Az eszmét melegen üdvözljük, mert erre — ha mostan nincs is tényleg szükség — de számolni minden eshetőségekkel hős és üdvös dolog.

— **Ivó-víz.** Meg nem szűnnek a panaszok az egészséges ivó víznek megszerzése iránt. Kivált azoknak, a kik a város Körös felé eső táján laknak, méltó a kifakadásuk ez ügyben. A Körös vize már nem nyújt kellő garanciát egészséges voltáról; Fricskák könnyen bannak azokkal a kik kútvizőkre utalnak. Ha a lefizetett díjért, vödört kérnek a kútra szerezni: megtagadják a vizet. Ártézi kút jöjjön el országod!

— **A pajkos gyerek.** Van az újság-íróknak egy pajkos gyermekük, akinek abban telik gyönyörűsége, hogy a betűket zavarja kis kacsóival és csinál olyan érthetlenségeket, két értelműségeket — alkot olyan mondatokat, hogy az aki írta nem akar ráismerni s válgó vitatja, hogy ezt nem ő írta. Pedig ő írta, de nem úgy. Ez a pajkos gyerek a s a j t ó h i b a, mely a mult számban megint garázdalkodott. Mi Izra regéjét írtunk, ő Izra regén y t csinált belőle, a mi gondolatunkban a szerelmesek a fák hűsében andalognak és sutognak örök szerelemről, nála pedig örök s z e l l e m r ő l (?), mi a néhány ószinte szót a magyar gazdák jégbiztosítási szövetségéről a „Nyilt térbe” utaltuk, ő a vonal felé tette, mi keresztül huztuk azt a képtelen hirdetést a lap végén, a sajtóhiba pedig meg kegyelmezett neki. Még párbajra hívjuk ki azt a sajtóhibát.

— **Jutalomjáték.** Holnap hetfőn Kenedics, szintársulatunk tenoristája tartja jutalomjátékát. Felhívjuk rá közönségünk figyelmét.

Feketébb nyomda festéket igényel a kedves Juhászné játéka egyszerű története.

Jutalomjátékról van szó, tehát közönségről szó sem lehet, mert ilyen — tisztelet a kivételeknek — más felé volt igénybe véve. De hát hívek vagyunk korankhoz, melyben az érdemnek bizonyos — elbizakodásnak gátat vető — jutalmat osztogatunk. Előadatot Ch. Lecocq kellemes zenéjű operettje: Angot a kofák leánya. Csodálattal vetjük észre, hogy a szereplők, különösen a czím-szerepben Juhászné — oly sikerrel, jó kedvvel látszottak a meglehetősen üres padok előtt: miszerint el kell ismernünk, hogy a hivatott művészek előtt első helyen van a szellemi siker utáni törekvés; az anyagi, a szükséges, az elszomoríthatja, de művészetéről el nem kedveljen. Csokrokat és tapsot aratott eleget. Kiténtek még ez alkalommal: Kenedics, Juhász, Komlósy és Nagy Vilma, kiről nem is tudtuk, hogy olyan szépen tud énekelni! Ez kedves meglepetés volt.

A következő napon kedden Ligetiné Mária asszonyt volt szerencsénk üdvözölhetni első fellépte alkalmából, a mikor két kissebb operette adatott elő: Müller „Szerelmi varázsital” és Offenbach „XXII-ik Cactus Tulipán sziget uralkodója.” című művek; mindkettő jó ízű bolondság. Ligetiné asszony bájos megjelenése, szép éneke, kellemesen tudta lokótni a közönség figyelmét és érdeklődését s kivívta az elismerést. Toilette jei még kevesebb teszik őt. Szóval: szerencsés acquisitio.

Ez előadásoknál kiténtek még: Kenedics, Komlósi a kinek nagy érdeme, hogy mindent érthető dalol; továbbá Sándorné, a ki német dalával megkacagattatta a közönséget. A „Cactus-ban” Hedus kitűnően volt maszkirozva; Nagy Vilma pedig ismét jól játszott s jól énekelt.

Szerdán Ligetné asszony második fellépteül adták Szigethynek mulattató bohózatát a „Csókon” szerzett völegényét. Az előadás kissé vontatott volt kivált a darab vége felé, minek az lehetett az oka, hogy hirtelen lett előrántva a darab. Ligetiné leg-sikerültebb jelenete volt a számóczás menyecske látogatása Csonatay Lőrincznél A többi jelenetből is

— **Magyar gazdák jégbiztosítási szövetezete.** Felkérteünk az „első magyar általános biztosító társaság”, mint a jégbiztosítási szövetezeti eszme kedvezményezője által, annak kijelentésére, hogy a hozzá intézett kérdések felvilágosításául és minden további felreértések kikerülése végett már intézkedett, miszerint a törzsbévevők következő három ponttal egészítessenek ki, ugyanis: 1. Azon gazdák részére kik az 1887.98 évekre terjedő szövetezeti időszakra belépnek, már az első évtől kezdve leszállítatik az említett társaságnál a folyó évben érvényben volt jégbiztosítási díjszabállyal legalább is 20% al. 2. Az ennek alapján meghatározott törzsdíj a 12 évi biztosítási időszak alatt nem fog felemeltetni. 3. A szövetezethez belépő tagok a 12 évre terjedő biztosítási cyculus tartama alatt netán felmerülő veszteségek fedezetül csakis egy évi díjösszeg erejéig vállalnak készfizető kezességét, — és nagyobb kockázatukat öket bármily veszteség esetére sem terhel. mert az első magyar általános biztosító társaság fizetendő sajátjából mind azon veszteséget, mely a készfizető kezesség felől előfordulhat.

Gazdaság, ipar és kereskedelem.

A magyar gazdák jégbiztosítási szövetsége.

Miskolcz, szept. közepén.

A magyar gazdák immár a külföldi konkurrenzia hű erőfeszítéseim felbátorodva, a biztosítási üzlet formáinak átalakítására is mernek gondolni. Kezdi pedig a reformot a jégbiztosításon. A magyar társaság és a magyar gazdák jégbiztosítási szövetségeit alakítanak, hogy olcsóvá tegyék ezt a biztosítási ágat. Belátták, hogy a jégbiztosítás olcsó de mégis szolid csak úgy lehet, ha az a szövetezeti elv alapján lesz berendezve.

Nagy az egyéb biztosító társaságok haragja a szövetségre, de különösen a magyar társaságra, mely azt megalkotja. Hogy ne; mikor egy társaság mely maradhatna konkordátumban velük s a haruspexek között tartozhatnék, kik a magyar gazdák felett nevetnek, kiválik közülök, — mint ok mondják, árulója lesz a „résztvevővelnek” s a magyar gazdák pártjára áll.

Érthető e harag, de a dolog úgy áll, hogy a magyar gazda szempontjából nagyon üdvös e szövetezés és melegen óhajtható minél nagyobb sikere.

Mert mi a célja a g a z d á k jégkár elleni szövetezésének?

Semmi egyéb mint az, hogy csupán annyi díjjal fizessünk be, a mennyiből valamennyiünk esetleges jégkára fedezve van, és egy krajczárral se többet. Miután azonban tavasszal, mikor bevalásainkat benyújtjuk, még nem tudható, mennyi kár lesz a nyáron at, egy 20%-al mérsékelt tarifa szerint számíthatnak ki díjaink. A mennyiben azután a jégvad végén kitűnik, hogy befizetett díjainknak például háromnegyed része elegendő volt már a károk kifizetésére, díjaink egy negyed részét nyereményképen visszakapjuk.

Azzal ijesztgetik most már a magyar gazdák

ő neki sikerült kedvesen alakítani. Igen jó volt ez estén is Sándor Emil Irmagi szerepében Jó izű jelenetet alkotott, mi nem mindenkinek sikerül. Hegdűs pedig valósággal remekelt Ripacs színészével Ferenczinek nagy érdemei voltak ez estén, mert nem csak sikerült alakítása, jó játéka volt, de a mellett a közöket, midőn döcögősebb lett volna az előadás, ő mindig kitudta tölteni ügyesen elsimítón. Csakhogy egy kis kritikus azt jegyezte meg Ferenczire: „Jól tudja az a Ferenczi, hogy mire fogadott, és mégis minduntalan csokolódzik: nem csoda, ha rászedik, mért nem vigyáz!”

Csütörtökön jutalomjáték. Üres színház. Igaz, hogy az idő felette kellemetlen volt, de azért mégsem kellett volna lemaradni erről az előadásról. Egy jeles operát. kitűnő előadásban ritkán lehet élvezni a vidéken. S ez az előadás ilyen volt: mindenben kitűnő: talán épen a közönség közönsége szülte a remek szellemi sikert Ligethy Géza karnagy meglehet elégedve önmagával. Láttuk mi kevesen jelenlevők, hogy a nemes ambíció milyen hatalmas. Láttuk M á r t h a ezen előadásából, hogy az odaadó igyekezet ledönt minden akadályt . . . csak közönségünk elfogultságát nem. De ez megszünt volna, talán sok időre, ha most nagyobb számban jönnek e két hónapi fáradozás sikerült gyümölcsét megévezni. Sokba került a jutalmazott-nak a jelenvőknek nyújtott ezen élvezet, melyért még a deficitből is utólag kellett költekeznie. De ő ne panaszkodjék, mert művészi öntudata és önérzete nagyot emelkedett.

Jukászné. Völgyi Katicza, Kenedics és Juhász, Ferenczi és Péntes külön szereplésén kívül, mely kivált a négy előbbinél teljesen kifogástalan volt, még a kar is tapsot aratott.

Oly jól volt betanítva s oly simán ment ez az opera, hogy Ligethy tüntető kihívását öszinte lelkesedés okozta.

Tegnap „Mukányi” volt velünk: Erről mukanni sem merünk.

az egyéb társaságok körlevelei és újságcikkei, hogy igen ám, de ha több lesz a kár annál, a mit befizettünk, akkor újból kell díjat fizetnünk s így egy évben kétszeres díjjal leszünk terhelve.

Ezt csak olyan ember hiheti el, ki nem olvasta el a jégbiztosítási szövetség alapszabályait.

Ez alapszabályok világosan kimondják, hogy a szövetségi tagok veszteséges évben sem kötelezettek utánfizetésre.

Igaz, hogy minden gazda, midőn a szövetségbe lép, készfizetői kezességet vállal egy évi leszállított díja erejéig. de ezen összegek csakis azon egy esetben hajthatók be es csakis egyetlen egyszer a 12 év alatt, ha a károk 75%-al mulják felül a díjbévetelt s még így is csak miután már a tartaléktöket feleméztették.

Nos van-e a ki elhiszi, hogy a jégbiztosítási üzlet 75% veszteséggel járna? Van-e a ki elhiszi, hogy ez üzletágért, ha ilyen veszteséges volna, annyira törnék magukat a többi társaságok? Van-e a ki elhiszi, hogy a jégbiztosítást, ha 75% veszteséggel járna, a jó bankár urak nem szívesen engednék át a magyar gazdáknak?

Nem, — ne akarjanak velünk e jó urak se körleveleik, se a lapok utján abszurdumot elhitetni. Ha a jégbiztosítás oly nagyon káros üzlet volna, már rég megbuktatott volna minden társaságot.

Előttünk vannak az első magyar összes hitelesített mérlegei, melyekből az a tény derül ki, hogy igenis némely évben a jégbiztosításon veszített néhány százalékot, de 75% még csak megközelítőleg sem, soha.

A legtöbb évben azonban annyit nyert ez üzletágban, hogy a néhány veszteséges évről nagyon is bőven lón kárpótolva. És a mérleg kétségbevonhatlanul mutatja, miszerint az első magyar fennállása óta minden 12 üzletév együtt a jégosztályban is fényes nyereséggel járt. Csak például álljon itt a legújabb mérlegnek néhány számadatja:

A jégüzlet tiszta nyeresége:	
1871—1882-ig 12 év alatt	823 300 frt 79 krt
1872—1883-ig „ „ „	881 858 „ 52 „
1873—1884-ig „ „ „	2 021 430 „ 41 „
1874—1885-ig „ „ „	1 726 520 „ 22 „

tett ki. A mely üzleten 12 év alatt minden bizonynyal ennyit lehet nyerni, az nem oly rossz üzlet.

De másról beszél Bodóné asszony, mikor a bor árát kérdik. A társaságok cikkei folytonosan azt feszegetik, hogy a magyar társaságnak egyszer egy hat éves ciklusban vagy 20%-nyi vesztesége volt. De hát ki is akar 6 éves szövetséget? Hiszen épp azért kell 12 évre szöveteznünk, hogy néhány jeges esztendő ne rontsa meg zárszámlánkat. Persze, azt a támadó urak bölcsen elhallgatják, hogy bármikor alakult volna eddig az első magyar feleiből jégbiztosítási szövetség a 12-ik év végén mindig tekintélyes összeg jutott volna vissza, nyereség címén a gazdák zsebébe.

S nem annyira jóhiszeműleg, mint szembeötölő önkényességgel mulasztják el azt is megmondani hogy éppen az a 12 éves ciklus, az utolsó, az 1874—1885-ig terjedő, melyből öket öt veszteséges és egy nyereséges év kiragadása által famózus elremitő kimutatásukat csinálták, a maga egészében, dacára a veszteséges évek nagy számának, nem kevesebb, mint 1,726,510 forint 22 krnyi, tehát majdnem kétfélmillió frtra rugó tiszta nyereséget mutat.

Es ha várható is ezentul, a mi eddig sohasem történt, hogy a vizek majdan felfelé folynak, hogy a nap nyugaton kel és keleten nyugszik le, a szövetségi jégbiztosítás pedig veszteséges üzlet leend, nos hát mi lesz akkor az a nagy veszteség, melyet a magyar társaság a támadók szerint a biztosító gazdákra tol át?

Az a mumus, az egy évi díj, mely 20%-ával már is olcsóbb, mint eddig volt. Igen, egy évi leszállított díj — egyetlen egyszer 12 éven át — ez az a remitő veszteség, mely bennünket a majdnem lehetetlen legrosszabb esetben fenyeget.

Csináljunk csak egy kis kalkulust!

A ki közülünk eddig évenként 100 frt jégdíjat fizetett, fizet ezentul a szövetségben 20%-kal kevesebbet — azaz 80 frtot. Tizenkét év alatt fizetett eddig 12-szer 100, azaz 1200 frtot: a szövetségben még ha beáll is a képzelhetetlen legrosszabb eset, tizenkét év alatt csak 13-szor fizet 80, az az 1040 frtot, vagyis mindenesetre 160 frttal, másfél évi díjjal kevesebbet, mint eddig.

Nem rosszakaratu ámitás tehát itt a veszteség reánk tukmálásáról beszélni. De nem vakmerőség-e feltételezni rólunk azt, hogy mi nem tudjuk, miszerint 80X13 is jóval kevesebb mint 100X12?

Midőn nekünk mód nyújtatik a legnagyobb veszteség esetén is másfél évi díj megtakarítására, némileg kedvező körülmények esetén pedig a képzelhető legolcsóbb és legmegnyugtatóbb — mert hisz magunk által kontrolált — jégbiztosításra, akkor mi a javunkra működő magyar társaságot a konkuráló társaságok kedvéért visszautasítjuk?

Nem, mi egyszerű magyar gazdák, a magunk paraszt eszével is átlátunk a szítán. Tudjuk, miért van a nagy lárna az első magyar és a szövetség ellen. Önöket, a szövetségi eszmével a magyar társaság meglepte, megelőzte és a jégbiztosítás hasznos mezejéről leverte.

Ez az önök baja nem egyéb. A szövetség azonban nekünk magyar gazdáknak jó és hasznos. Épp azért jó és hasznos az a magyar társaságnak is; mert mi látva e társaság érdekeink iránti helyes érzékét, ügyességét és korrektségét, ezentul a

